

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Alonzy Ernő*
Cím: *Amikor még hőforrások fakadtak a budavári Disz-tér táján*
Forrás: *Magyarország*

Bp.
(Hely)

1943 I. 31
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Olda)

Osztályozás

Tárgy

551.23

Hely

Idő

"1943"

Személy

Amikor még

hőforrások fakadtak a budavári Disz-tér táján, orrszarvuak és elefántok sétáltak a Várhegyen

Nagy jelentőségű leletekre bukkantak a Vár barlangjainak feltárásánál

Sokan vannak olyanok, akik nem a múltba, hanem az elkövetkezendő jövőbe szeretnének nézni, hogy saját sorsuk kialakulását lássák, sokan vannak azonban, akik a titkok homályával borított múltba szeretnének nézni, mikor a világ kialakulásánál a föld megteremtődött, hogy nyomkövetve a fejlődés egyes periódusait eljuthassanak a máig. Az ember számára sok mindenbe való bepillantást engedett a sorsa, mégis örök titok lesz előtte az élet értelme, hogy mindaz, ami létezik, miért létezik és mi a végcél, a beteljesedés. Így csak az eddigi kutatások eredményei engednek következtetni, hogy miképpen alakulhatott ki a föld, hogyan képződött a kéreg és milyen átalakuláson ment az keresztül. Elmélet szerint a föld kérgének geológiai alakulása egybefonódik az ember sorsának alakulásával. Nem lehet vitás, hogy a föld színének nyugalmi helyzete elősegíti az ember kultúrájának fejlődését, ellenkező esetben a pusztulását.

De hogy a természeti jelenségek — melyeknek következményeit az élet minden megnyilvánulásában viselni vagyunk kénytelenek — mi okból jelentkeznek, erre elfogadható választ adni nem tudunk.

Bennünket európai és ázsiai népeket közelebről csak a harmadkorban képződött fölgyülemlekések érdekelhetnek. Ez a hatalmas hegylánc, mely a Pírreusoktól indul ki és a nyugatindiai szigeteken ér véget, keletkezése óta olyan nagyméretű geológiai változást idézett elő, amit a tudományos világ még ma is figyelni kénytelen. Részint, mert a földgyüremleké több irányba ható mozgása ma sem szűnt meg, másrészt a mozgás az utóbbi időkben komoly szerencsétlenségeket okozott 1936-ban a földgyürődés indiai részén, 1939-ben Anatóliában, 1940-ben pedig Romániában észlelt földrengések során. Erre a gigantikus nagyságú földgyürődésnek mozgására, melyek hatókörébe a Kárpátok miatt mi is beletartozunk, különösen 1940-ben,

a nagy belvizek képződése idején figyeltek fel tudományos körök. Voltak hangok, melyek amellet szoltak, hogy a feltörő vadvizeknek geológiai oka van. A *Magyarország* akkor felkereste egyik európai híri geológusunkat, aki arra a kérdésünkre, hogy a vadvizek összefüggnek-e az említett földgyüremleké mozgásával, kijelentette, hogy a talajvizek a szokatlanul nagy csapadék következményei. Ezért csak muló veszedelmek. *Katasztrófát jelentene azonban, ha ennek a bajnak geológiai oka volna. Amiről szó még nem lehet.* Annnyit elismert, hogy a harmadkori földgyürődéseket az európai geológusok a mozgás szempontjából figyelemmel kísérik s a romániai földrengések után döl majd el, hogy ez a mozgás milyen irányban halad. Ha a kárpáti medence irányába, akkor a földgyürődés déli oldalán marad, ha Krakkó irányában vagy akkor az északi oldalon halad tovább a Pírreusok felé.

Három évvel ezelőtt számoltunk be erről a *Magyarországban*, s azóta Erdélyben bekövetkezett földrengés azt bizonyítja, hogy a földlökések a déli irányt tartják meg. *Hatókörükbe tehát Magyarország is beleesik.*

A magyarországi geológusok kutatásai kétségtelenül sok kérdésre adtak választ, de ezekről inkább csak a szakköröket informálták. Az említett földgyürődések minden esetre nagy szerepet játszanak földünk geológiai szerkezetében s így mozgásuk hatása alól mentesülni nem tudunk.

Hazánk területe geológiai szempontból kedvező. Nemcsak természet kincsekben gazdag, hanem tájai is felemelően

szépek. Különösen szép a fővárosunké, melynek romantikus hajlású hegyei és a várost átszelő széles folyó a világ legszebb városává tette Budapestet. A város történetével foglalkozó irodalmunk gazdag. Geológiai alakulásával azonban behatóan csak azóta foglalkoznak, amióta a tudományos kutatás figyelme a várbarlangok felé irányult. A Várban fekvő pincékkel ebből a szempontból először 1886-ban a városi tanács megbízásából egy mérnök foglalkozott, aki a pincéket több évi munka után felmérte és alaprajzokat elkészítette. Csak akkor járták be először a pincék egy részét a geológusok, majd később akkor, mikor a Vár alatt futó alagút víz-telenítésével foglalkoztak. A forradalmak utáni években *Meszleny Mihály Pál* a

Magyarország szerkesztője foglalkozott a pincék feltárásának kérdésével majd 1931-ben a barlangkutató társulat fővárosi mérnökkel kereste fel a pincéket, melyekről megállapították, hogy ezek a földszíne alatt 15—20 méter mélységben fekvő üregek természetes úton képződött mésztufa barlangok. Végleges feltárásukra indult munkálatokat ekkor már a földtani Intézet megbízásából *Kadic Ottó* egyetemi tanár vezette, akinek irányításával hozzákezdtek a barlangok feltárásához és konzerválásához. Ekkor jötték rá, hogy a Verbőczy- és a Fortuna-utcák barlangpincéje oldalait folyami üledékek, iszap, homok és kavics képezik. „Ez nem más, mint a Dunának őskori lerakódása, ami azt jelenti, hogy a Duna az őskorban a hegyhát magasságában folyt hullámai a Verbőczy- és Fortuna-utca táján, volt partjain, rakta

le hordalékait. Mindebből következik, hogy az őskorban a Duna ártere, vagyis a pesti sík a Várhegy magasságában terült el."

De vannak a Várhegynek más eredeti kavicstelepei is — írja a budavári barlangpincékről kiadott tanulmányában Kadic Ottó egyetemi tanár —, mikor az Országház-utca 6. számú ház barlangpincéjének alját mélyítettük, szivárgó talajvízre akadtunk. Hogy ennek eredetét megállapítsuk, gödröt ástunk a pince fenekébe, ekkor egy méter mélységben vastag kavicsleletre akadtunk, melyből víz ömlött a felszínre. Az ökölnyi nagyságú kavicszemek részben mészkőből, részben homokkőből állanak, olyan kőzetek ezek, melyek a budai hegységben honosak. E szerint ezt a kavicsot nem a Duna, hanem az *Ördögárok patakja hozta a hegységből*. Ebből következik, hogy *valamikor a Vérmező síkja a Várhegy hátának magasságában feküdt*. A Duna és a Vérmező patakja később fokozatosan mélyebbre vajták árterületüket, míg végre a mai állapot alakult ki.

Kadic Ottó tanulmányában beszámol arról, hogy az Uri-utca 72. számú ház barlangpincéjében egy, a márgába bevágódott őskoripatakmederre bukkantak, melyben sok kisebb-nagyobb csont került a felszínre. A nagy csontok az *őselefánttól, és orrszarvutól* és több más olyan emlőstől eredtek, melyek csak meleg éghajlatú vidéken élhettek. Ebből következik, hogy abban az időben, mikor ez a patak a Várhegy hátán folyt és üledékeit lerakta, *házáinkban meleg szubtrópusi klíma uralkodott*. A Várhegy középső szakaszán az említett folyami üledékek kiemelkednek s he-

lyettük a márgára porhanyós meszes anyag rakódott. A fenék kimélyítésénél és az összekötő altárok kivályásánál ebben a meszes agyagban is több *helyen megtalálták az őselefánt, és orrszarvú és gim-szarvas csontjait*. Ez a fontos felfedezés arról tanuskodik, hogy ennek a meszes anyagnak a hegyháton történt lerakódása szintén a meleg éghajlat idejében történt. Azokban az időkben a budai Duna par-ton jelenleg *felszálló hőforrásoknak egy része a mai Dísz-téren fakadt*. Ezekből a meszes hővizekből rakódott le az a hatalmas mésztufa réteg, melyekből később a barlangpincék képződtek. Hogy ez tényleg így történt, erről tanuskodnak az úgynevezett *piszlitok, vagy borsókővek*, melyeket a Díszter és a Kaszinó-utca egyes barlangpincéiből régóta ismerünk. A budavári barlangpincék mindenestre mint természetes mésztufauregyek a *világ legritkább barlangjai közé tartoznak*.

*

Rendkívül érdeklődésre tarthatóak számot a Várbarlang pincéjében kiállításra került őskori leletek. Az ősemlék szerszámai és az őslények csontjai. A várbarlang így tiszta fényt vet nemcsak a Vár multjára, hanem a főváros területének kialakulására is. *A kiállított tárgyak megérdemelnék, hogy minél többen tekintsék meg, sőt helyestnek tartanánk, ha ezt a gyűjteményt kibővítenék az ország területén feltárt más barlangokban talált leletekkel, hogy így állando barlang kiállítás állhasson a közönség rendelkezésére.*

Abonyi Ernő